

Malcolm Gladwell

DÁVID ÉS GÓLIÁT

Malcolm Gladwell

DÁVID ÉS GÓLIÁT

Történetek esélytelenekről,
avagy hogyan kényszerítsünk
térdre óriásokat

A fordítás alapja:
Malcolm Gladwell: *David and Goliath: Underdogs, Misfits,
and the Art of Battling Giants*. Allen Lane, Penguin Group,
London, 2013. All rights reserved.

Copyright © Malcolm Gladwell, 2013

Fordította © Hegedűs Péter (1–5. fejezet), 2014
© Takács Zoltán (5–9. fejezet), 2014

Szerkesztette: Hronyecz Ildikó

Borítóterv: Szabó Balázs

HVG Könyvek
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Tanács Eszter

ISBN 978-963-304-914-3

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeszeti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Central Dabasi Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Balizs Attila

A. L.-nek – és S. F.-nek, egy vérbeli esélytelen kisembernek

Tartalom

bevezetés: Góliát	13
„Hát kutya vagyok én, hogy bottal jössz ellenem?”	

I A HÁTRÁNYOK ELŐNYEI (ÉS AZ ELŐNYÖK HÁTRÁNYAI)

első fejezet: Vivek Ranadivé	29
„Az egész totál véletlen volt. Úgy értem, az apám korábban soha életében nem kosarazott!”	
második fejezet: Teresa DeBrito	51
„A legnagyobb osztályomba huszonkilenc gyerek járt. Hű, az bizony csodás volt!”	
harmadik fejezet: Caroline Sacks	80
„Ha a Marylandi Egyetemre mentem volna, ma is tudományos pályán lennék.”	

II A KÍVÁNATOS NEHÉZSÉG ELMÉLETE

negyedik fejezet: David Boies	123
Senki sem kívánná a gyerekének, hogy diszlexiás legyen. Vagy mégis?	
ötödik fejezet: Emil „Jay” Freireich	152
„Hogyan csinálta? Nem tudom.”	
hatodik fejezet: Wyatt Walker	194
„A nyúl a leggőgyisabb az összes állat közül, amiket a Jóisten a világra csinált.”	

III A HATALOM KORLÁTAI

hetedik fejezet: Rosemary Lawlor.....	225
„Én nem így születtem. Ezt csak rám kényszerítették.”	
nyolcadik fejezet: Wilma Derksen	257
„Mindnyájan tettünk, vagy legalábbis tenni akartunk valami szörnyűt életünkben.”	
kilencedik fejezet: André Trocmé	287
„Kötelességünknek érezzük, hogy tudassuk önnel, élnek köztünk bizonyos számban zsidók.”	

Köszönetnyilvánítás.....	301
A szerzőről.....	302
Felhasznált irodalom és jegyzetek.....	303
Név- és tárgymutató.....	327

De az Úr ezt mondta Sámuelnek: Ne tekints
a megjelenésére, se természetes növéseére,
mert én megvetem őt. Mert nem az a fontos,
amit lát az ember. Az ember azt nézi,
ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi,
ami a szívben van.

1Sám 16,7

bevezetés

Góliát

„Hát kutya vagyok én, hogy bottal jössz ellenem?”

1

Az ókori Palesztina szívében található a Sefelá néven ismert terület, hegyhátak és völgyek sora, amely a tőle keletre húzódó Júdeai-hegységet kapcsolja össze a Földközi-tenger partvidékének szélesen elterülő, lapos síkságával. Lélegzetelállítóan szép vidék, szőlőskerteknek, búzaföldeknek, szikomor- és terebintfaerdőknek ad otthont. Egyben nagy stratégiai jelentőséggel is bír.

Az évszázadok folyamán számos ütközetet vívtak a térség feletti uralomért, mivel a tengerparti síkságról felfelé nyúló völgyek akadálymentes utat biztosítanak a partvidék lakóinak a Júdeai-hegyvidék városaihoz: Hebronhoz, Betlehemhez és Jeruzsálemhez. A legfontosabb e völgyek között az északon húzódó Ajjálón, a legtöbb történet azonban az Élá völgyéről szól. Itt ütközött meg Szaladin a keresztes lovagokkal a 12. században. A völgy több mint ezer esztendővel korábban, a Szíriával vívott Makkabeusháborúban is központi szerepet játszott, de a leghírhedtebbé az tette, hogy az ószövetségi időkben ezen a helyen

állt csatarendbe Izrael szárnyait bontogató királysága a filiszteusok hadai ellen.

A filiszteusok eredendően Krétáról származtak. Ez a tengerjáró nép Palesztinában talált magának új hazát, ahol a part mentén telepedtek le. Az izraeliták a hegyekben sereglettek össze, Saul király vezetése alatt. A Kr. e. 11. század második felében azután a filiszteusok megindultak keletnek, és elszántan törtek felfelé az Élá-völgy aljáról. A Betlehem mellett húzódó hegyhátat akarták elfoglalni, amivel kettévághatták volna Saul országát. A filiszteusok harcedzett és veszedelmes katonák voltak, Izrael fiainak esküdt ellenségei. A vészír hallatán Saul összegyűjtötte embereit, és leviharzott a hegyekből, hogy szembe szálljon velük.

A filiszteusok az Élá déli gerincén vertek táborot. Az izraeliták a másik oldalon, az északi hegygerinc mentén állították fel sátraikat, így a két hadsereg épp farkasszemet nézett egymással a szurdokon keresztül. Egyikük sem mert kezdeményezni. A támadás ugyanis azt jelentette volna, hogy leereszkednek a lejtőn, majd jóformán a vesztükbe rohanva felkapaszkodnak az ellenfél hegygerincére a másik oldalon. Végül a filiszteusok unták meg előbb a várakozást. Leküldték legkiválóbb harcosukat a völgybe, hogy ember ember elleni küzdelemben találjanak megoldást a patthelyzetre.

A filiszteus harcos valóságos óriás volt, magassága a 2 m-t is meghaladta, bronzsisakot viselt, és egész testét páncél borította. Fegyverzete hajítódárdából, lándzsából és kardból állt. Egy hatalmas pajzsot hordozó szolga vonult előtte. Az óriás megállt az izraelitákkal szemben, és elbődült: „Válasszatok ki magatok közül egy embert, hogy síkra szálljon velem! Ha le tud győzni, és megöl engem, akkor mi leszünk a ti szolgálitok; de ha én győzök le, és én

ölöm meg őt, akkor ti lesztek a mi szolgálaink, és ti szolgálatok nekünk.”¹

Izrael fiainak táborában senki sem mozdult. Ki is diadalmaskodhatna ilyen rémisztő ellenféllel szemben? Azután egy pásztorfiú lépett elő önként. Betlehemből jött, hogy ételmezt hozzon a fivéreinek. Saul tiltakozott: „Nem mehetsz el, hogy megvívj ezzel a filiszteussal, mert még fiatal vagy, ő pedig harcedzett férfi fiatalkora óta.”² Ám a pásztorfiú hajthatatlan volt. Bizonygatta, hogy már ádázabb ellenfelekkel is szembenézett: „...ha jött egy oroszlán vagy medve, és elragadott egy bárányt a nyájából, utánamentem, leterítettem, és kiragadtam a szájából...”³ Saul engedett, hiszen nem volt más választása. A pásztorfiú pedig szaladni kezdett lefelé a domboldalon, a völgyben álló óriás felé. „Gyere csak ide, hadd adjam testedet az égi madaraknak és a mezei vadaknak!”⁴ – kiáltotta az óriás közeledő ellenfele láttán. És ezzel kezdetét vette a történelem egyik leghíresebb viadala. Az óriást Góliátnak, a pásztorfiút pedig Dávidnak hívták.

2

Ez a könyv arról szól, hogy mi történik, amikor hétköznapi emberek óriásokkal szállnak szembe. Óriásokon a hatalmas ellenfeleket értem – a hadseregektől és rettegett harcosoktól kezdve a fogyatékosáig, balszerencsésig és

¹ 1Sám 17,8–9. (A szövegben szereplő Biblia-idézeteket a Magyar Bibliatársulat 1990-ben készült fordításában közöljük.)

² 1Sám 17,33

³ 1Sám 17,34–35

⁴ 1Sám 17,44

az elnyomásig. Az egyes fejezetek különböző – híres és ismeretlen, átlagos és kiemelkedő – emberek történetét meséli el, akiknek emberfeletti kihívással kellett szembenézniük, amelyre kénytelenek voltak reagálni. „Vajon a szabályok szerint játszszak, vagy az ösztöneimre hallgassak? Kitartsak-e a végsőig, vagy adjam fel a harcot? Visszavágjak-e, vagy megbocsássak?” – latolgatták.

Ezeket a történeteket keresztül két elképzelést szeretnék megvizsgálni. Az első szerint az, amit értékesnek tartunk, javarészt az effajta egyenlőtlen viadalokból fakad, mivel a megsemmisítő fölényvel való bátor szembenézés a szépség és a nagyság csíráját rejt magában. A második elgondolás lényege pedig az, hogy rendre tévesen fogjuk fel ezeket a konfliktusokat. Félremagyarázzuk és helytelenül értelmezzük őket. Az óriások nem azok, amiknek hisszük őket. Azok a tulajdonságaik, amelyek látszólag legyőzhetetlenné teszik őket, gyakorta végzetes gyengeség forrásai is. Az a tény pedig, hogy esélytelenül is felvesszük a harcot, olyan *mélyreható* változásokat idézhet elő bennünk, amelyeket legtöbbször nem méltányolunk kellőképpen: kapukat nyit meg előttünk, kiszélesíti a látókörünket, felnyitja a szemünket, és lehetővé teszi azt, ami addig elképzelhetetlennek tűnt. Használhatóbb útmutatóra van tehát szükségünk az óriások ellen vívott harchoz – nem is választhatnánk jobb kiindulópontot ennél a hőseposzba illő viadalnál, amely háromezer éve játszódott le az Élávölgyében.

Amikor Góliát odakurjantott az izraelitáknak, párvialdra hívta egyiküket. Az ókorban ez elterjedt gyakorlatnak számított. Az ellenséges felek úgy igyekeztek elkerülni a nyílt ütközet súlyos vérontását, hogy mindketten kiválasztottak egy-egy harcost, akik aztán megküzdöttek. Példának okáért a Kr. e. 1. századi római történetíró,

Quintus Claudius Quadrigarius beszámolt egy nagyszabású ütközetről, amelyben egy gall harcos gúnyolni kezdte római ellenfeleit. „Ez nyomban roppantul felszította egy bizonyos Titus Manlius, igen előkelő származású ifjú felháborodását” – írta Quadrigarius. Titus párviadalra hívta ki a gallt:

Előlépett, mert nem hagyhatta, hogy a rómaiak vitézségét szégyenletesen elhomályosítsa egy gall. Légionáriuspajzsral és hispán rövid karddal felfegyverkezve szállt szembe ellenfelével. Küzdelmük magán a hídon zajlott le [az Anio folyó felett], a két hadsereg jelenlétében, súlyos balsejtelmek közepette. Ekként rontottak egymásra: a gall saját harcmodorának megfelelően, előretartott pajzsral várta a támadást; Manlius pedig, inkább bátorságára, mint harci jártosságára támaszkodva, pajzsával rácsapott a gall pajzsára, s kibillentette őt egyensúlyából. Miközben a gall megpróbálta felvenni iménti testhelyzetét, Manlius ismét ráütött pajzsával a pajzsára, és újfent kibillentette helyzetéből. Ily módon be tudott siklani a gall pengéje alatt, és hispán rövid kardjával mellbe döfte ellenfelét... Miután levágta a gallt, Manlius lemetélte a gúnyolódó fejét, kitépte nyelvét, és azon véresen a saját nyakába akasztotta.

Ilyesmire számított Góliát is – hogy egy hozzá hasonló harcos áll ki ellene kézitusára. Fel sem vetődött benne, hogy a küzdelem más feltételek között is lefolyhat, így ennek megfelelően készült fel rá. A testére irányuló csapások ellen aprólékos kidolgozású páncélinget viselt, amely több száz, egymást részben fedő bronzpikkelyből állt. Páncélinge a két karját is elfedte, alul pedig egészen a térdéig ért, és feltehetően fél mázsát is nyomhatott. A filiszteus-

nak bronz lábszárvédő takarta a lábait, amelyhez további bronzlapokat erősítettek a lábfej védelmére. Góliát súlyos fémsisakot viselt. Három különböző fegyverrel szerelkezett fel, amelyek mind a közelharcra voltak a legalkalmasabbak. Egyik kezében szintiszta bronzból készült hajítódárdát tartott, amely át tudott ütni egy pajzsot, de még egy páncélt is. Csípőjén kard függött. Legveszedelmesebb fegyvereként pedig egy különleges kiképzésű, közelre hordó lándzsát vitt magával, amelynek fémnyele olyan vastag volt, „mint a szövőszék tartófája”.⁵ A lándzsához vastag zsinórt erősítettek, finom kidolgozású súlyokkal, amelyeknek köszönhetően a fegyver rendkívüli erővel és pontossággal repült célja felé. Ahogyan Móse Garsziel történész írja: „Az izraeliták szemében ez a különleges lándzsa a maga súlyos nyelével és nehéz, hosszú vashegyével – főként, ha Góliát erős karja hajtja el – képesnek tűnt átlukasztani bármilyen bronzpajzsot, és utána még a bronzvértet is.” Ugye, így már világos, miért nem állt ki egyetlen izraelita sem, hogy megküzdjön Góliáttal?

Ekkor azonban felbukkan Dávid. Saul oda akarja adni neki saját kardját és vértzetét, hogy legalább valamicske eséllyel induljon harcba. Dávid azonban elutasítja az ajánlatot: „Nem tudok én ezekben járni, mert nem próbáltam.”⁶ Inkább lehajol, felszed a földről öt sima kődarabot, és a tarisznyájába süllyeszti őket. Azután leereszkedik a völgybe, kezében pásztorbotjával. Góliát szemügyre veszi a közeledő fiút, és úgy érzi, vérig sértették. Arra számított, hogy egy harcedzett küzdőféllel vívhat meg, ehelyett pedig egy pásztort lát – az egyik legalantasabb foglalkozás

⁵ 1Sám 17,7

⁶ 1Sám 17,39

sihederkorú képviselőjét –, aki a pásztorbotját akarja husángként forgatni Góliát kardja ellenében. „Hát kutya vagyok én – kiált fel Góliát a fiú fegyverére mutatva –, hogy bottal jössz ellenem?”⁷

Ami ezután történik, az már legenda. Dávid beleteszi az egyik követ parittyája bőrzsebébe, és kilövi Góliát fedetlen homlokára. Góliát kábultan összerogy. Dávid odarohan hozzá, kihúzza az óriás kardját, és levágja a fejét. „Amikor látták a filiszteusok, hogy meghalt a vitézük – olvashatjuk a bibliai beszámolóban –, megfutamodtak.”⁸

A csatát csodával határos módon megnyerte egy esélytelen kisleány, akinek minden emberi számítás szerint csúfos vereséget kellett volna szenvednie. Így meséljük egymásnak a történetet hosszú évszázadok óta, és ebben az értelemben gyökerezett meg a nyelvünkben a „Dávid és Góliát” kifejezés – a valószínűtlen diadal metaforájaként. Ezzel az értelmezéssel csak egy baj van, és pedig az, hogy szinte teljes egészében téves.

3

Az ókori hadseregekben három fegyvernem létezett. Az első a lovasság volt – fegyveres harcosok lóháton vagy harci szekereken. A második a gyalogság – gyalogos katonák vértzetben, karddal, pajzsral. A harmadikhoz pedig a messze hordó lövedékekkel harcoló katonák, vagyis az íjászok és a kulcsfontosságú parittyások tartoztak – őket mai szóhasználattal tüzérségnek neveznénk. A parittyá

⁷ 1Sám 17,43

⁸ 1Sám 17,51

a két végénél hosszú kötélfonatra erősített bőr lövedék-tartó zseb volt, amelybe egy kődarabot vagy ólomgolyót helyeztek. Ezután egyre gyorsabban, egyre nagyobb köröket leírva pörgetni kezdték a levegőben, majd a kötél egyik végét elengedve kilőtték a követ.

A parittyázás rendkívüli ügyességet és temérdek gyakorlást igényelt, ám a parittyá tapasztalt kézben pusztító erejű fegyver volt. Középkori festményeken gyakran láthatjuk, hogy a parittyás röptében találja el a madarat. Az ír parittyások állítólag látótávolságból képesek voltak eltrafálni egy pénzérmét, az ószövetségi Bírák könyvében pedig azzal jellemzik őket, hogy „hajszálpontosan”⁹ megtalálják a célt. A gyakorlott parittyás akár 200 m távolságból is képes volt megölni vagy súlyosan megsebesíteni áldozatát.¹⁰ A rómaiak külön csipeszeket is készítettek, hogy eltávolítsák a szerencsétlen katonák testébe fúródott parittyalövedékeket. Képzeljük csak el, milyen érzés lehet kiállni egy profi baseball-dobójátékos elé, aki a fejünkre célozva küldi útjára a labdát! Ilyen volt szembenézni egy parittyással – csak ő éppen nem egy parafából és bőrből készült labdát, hanem tömör kődarabot hajított el.

Baruch Halpern történész szerint a parittyá olyan jelentőséggel bírt az ókori hadviselésben, hogy a három fegyvernem mintegy ellensúlyozta egymást, akárcsak a három kézmozdulat a kő-papír-olló játékban. Hosszú lándzsáival és vértzetével a gyalogság képes volt szembeszállni a lovassággal. A lovasság le tudta rohanni a parittyásokat, ugyanis a lovak túlságosan gyorsan mozogtak ahhoz, hogy

⁹ Bír 20,16

¹⁰ A modern kori parittyázás világcúcsát Larry Bray állította fel 1981-ben: 437 m-re lőtt el egy kődarabot. Az ilyen nagy távolságot persze a lövés pontossága sínyli meg.

a lövészek jól célba vehessék őket. A parittyások viszont a gyalogságra jelentettek halálos veszedelmet, hiszen a nagydarab és esetlen katonák, akiket lehúzott a páncél súlya, tehetetlen célpontként szolgáltak a parittyásnak, aki százméternyi távolságból hajította el lövedékeit. „Ezért vallott kudarcot a peloponnészoszi háború idején Athén Szicíliába indított hódító hadjárata – írja Halpern. – Thuküidész hosszasan leírja, hogyan tizedelték meg az athéniak nehézgyalogságát a hegyekben a helyi könnyűgyalogosok, akik elsősorban parittyával hadakoztak.”

Góliát nehézgyalogos. Azt hiszi, egy másik nehézgyalogossal kell kiállnia párviadalra, ahogy Titus Manlius küzdött meg a gallal. Az izraeliták kihívásában: „Gyere csak ide, hadd adjam testedet az égi madaraknak és a mezei vadaknak!”,¹¹ a lényeg a „gyere csak ide”. Góliát arra szólítja fel ellenfelét, álljon elébe, hogy testközelből küzdhessenek meg. Amikor Saul megpróbál páncélt adni Dávidra, és kardot nyomni a kezébe, ugyanebből indul ki. Feltételezi, hogy Dávid kézitusát fog vívni Góliáttal.

Dávidnak azonban esze ágában sincs párviadalt vívni. Amikor elmeséli Saulnak, hogy pásztorként medvéket és oroszlánokat ölt, nem csupán a bátorságát akarja bizonyítani, hanem azt is jelzi, hogy Góliáttal is úgy szándékozik megküzdeni, ahogy a vadállatokkal – parittyásként.

Futva indul Góliát felé, hiszen nem visel vértzetet, így fürge és mozgékony. Betesz egy követ a parittyájába, és egyre gyorsabban forgatja körbe, míg másodpercenként hat-hét fordulatot is megtesz, majd Góliát homlokára – az óriás egyetlen sebezhető pontjára – céloz. Ejtán Hirsch, az Izraeli Védelmi Erők ballisztikai szakértőjének nem-

¹¹ 1Sám 17,44

régiben végzett számításai kimutatták, hogy egy gyakorlott parittyás által 35 m-re kilőtt átlagos méretű kődarab 34 m/s sebességgel csapódott volna Góliát fejének – ez pedig bőven elég ahhoz, hogy a lövedék behatoljon a filiszteus koponyájába, és megfossza eszméletétől vagy megölje. Az átütőerőt tekintve ez egy nagyobbacska modern kézfegyvernek felel meg. „Megállapítottuk – írja Hirsch –, hogy Dávid alig több, mint egy másodperc leforgása alatt elhajíthatta parittyalövedékét és eltalálhatta Góliátot, aki ilyen rövid idő alatt nem védhette magát, gyakorlatilag mozdulatlan célpontként szolgált.”

Ugyan mit tehetett volna Góliát? Jó félmázsányi páncél súlya húzta. Ráadásul közelharcra készült fel, amelyben rendíthetetlenül megveti a lábát, s miközben vértezte felfogja a csapásokat, ő maga hatalmas erővel nyársalja fel lándzsájával ellenfelét. A filiszteus harcra először leki-csinylőn, azután döbbenetesen figyelte a közeledő Dávidot, végül pedig elszörnyedt, amikor ráébredt, hogy a viadal egyáltalán nem az elképzelései szerint fog alakulni.

„Te karddal, lándzsával és dárdával jössz ellenem – mondta Dávid Góliátnak –, de én a seregek Urának, Izráel csapatai Istenének a nevében megyek ellened, akit te kicsúfoltál. Még ma kezembe ad az Úr, leváglak és a fejedet veszem, a filiszteusok seregének a hulláit pedig még ma az égi madaraknak és a mezei vadaknak adom. És megtudja mindenki a földön, hogy van Isten Izráelben.”¹²

Dávid kétszer is említi Góliát kardját és dárdáját, így is kihangsúlyozva, milyen gyökeresen különbözők az ő szándékai. Amikor pedig pásztortarisznyájába nyúl egy kőért, már a völgy két oldalán húzódó hegygerincekről

¹² 1Sám 17,45–47

figyelő seregek egyetlen katonája sem tartja olyan valószínűtlennek Dávid győzelmét. A pásztorfiú ugyanis parittyás volt, márpedig a lövészek bármikor fölényesen megverik a gyalogságot.

„Góliátnak annyi esélye volt Dáviddal szemben – írja Robert Dohrenwend történész –, amennyi egy kardforgató bronzkori harcosnak lett volna egy 45-ös automata pisztollyal [felfegyverzett ellenféllel] szemben.”¹³

4

Miért övezi ilyen sok téveszme azt a bizonyos napot az Élá-völgyben? A párharc a hatalommal kapcsolatos feltevézéseink balgaságára világít rá. Saul király azért kétkedik Dávid sikerében, mert a pásztorfiú kicsi, Góliát pedig hatalmas. Saul a testi erő fogalmaiban gondolkodik a hatalomról. Nincs tisztában azzal, hogy a hatalom más formában is megnyilvánulhat – a szabályok megszegésében, a nyers izomerő helyett a gyorsaság és a meglepetés erejének kihasználásában. Saul korántsem az egyetlen, aki ebbe a hibába esett. A következő oldalakon éppen azt igyekszem bizonyítani, hogy mind a mai napig hajlamosak vagyunk ugyanígy melléfogni, ami súlyos követ-

¹³ Móse Daján izraeli védelmi miniszter – aki az 1967-es hatnapos háborúban Izrael bámulatos győzelmében vezető szerepet játszott – szintén írt egy értekezést Dávid és Góliát történetéről. Daján szerint „Dávid nem fejletlenebb, hanem (épp ellenkezőleg) fejlettebb fegyverzettel szállt harcba Góliáttal; és nagysága nem abbéli hajlandóságában állt, hogy kiálljon viadalra egy nála sokkal erősebb harcossal, inkább abban a felismerésében, hogy a hatékonyabb fegyver előnyét kiaknázza a gyenge küzdőfél maga felé billentheti az esélyeket.”

kezményekkel jár életünk minden területén, a gyermekeink oktatásától a bűnözés és a rendbontás ellen vívott küzdelemig.

Felsejlik azonban itt egy másik, mélyebben gyökerező kérdés is. Saul és az izraeliták azt hiszik, pontosan tudják, ki is Góliát. Egy pillantással felméri a filiszteus óriást, és elhamarkodott következtetéseket vonnak le arra vonatkozóan, mire képes. Épp csak nem a *valós* képet látják. Igazság szerint Góliát viselkedése zavarba ejtő. A filiszteus állítólag hatalmas harcos, mégsem akként cselekszik. Apród kíséretében vonul le a völgy fenekére – egyik szolgálója cipeli előtte a pajzsát. Az ókorban gyakran pajshordozók kísérték az íjászokat a csatába, mert az íjjal és nyílvezzővel harcoló katonáknak nem maradt szabad kezük, hogy maguk elé tartsanak bármiféle védőalkalmatosságot. De ugyan miért van szüksége Góliátnak, aki kardpárbajra hívta ki ellenfelét, pajshordozó segítségére, mintha íjász lenne?

És vajon miért fordul a filiszteus Dávidhoz a „gyere csak ide” felszólítással? Miért nem ő ront rá Dávidra? A bibliai beszámoló kihangsúlyozza Góliát lassú mozgását, ami elég különös kijelentés egy állítólag felülmúlhatatlan erejű hősről. Egyébként is, miért nem reagál Góliát sokkal hamarabb, amikor látja, hogy Dávid kard, pajzs és vértet nélkül rohan lefelé a hegyoldalon? Csak sértve érzi magát, holott meg kellene rettennie. Úgy tűnik, a filiszteus nincs tudatában annak, mi folyik körülötte. Erre utal a Dávid pásztorbotjára vonatkozó öntelt megjegyzése: „Hát kutya vagyok én, hogy bottal jössz ellenem?” Miért ilyen gyatra a filiszteusok bajnokának helyzetfelismerő képessége?

Napjainkban számos orvos szakértő azon a véleményen van, hogy Góliát valójában egy súlyos egészségi rendelle-

nességben szenvedett. A filiszteus harcos külseje és szavai akromegáliára utalnak, amit az agyalapi mirigy jóindulatú daganata okoz. A daganat a növekedési hormon túltermelődését idézi elő, ami megmagyarázná Góliát rendkívüli termetét. (A valaha élt legmagasabb ember, Robert Wadlow is akromegáliában szenvedett. Halálakor több mint 272 cm magas volt, és szemlátomást egyre növekedett.)

Ráadásul az akromegália gyakran jelentkező járulékos tünetei a látásproblémák. Az agyalapi mirigy daganatai annyira megnőhetnek, hogy nyomni kezdik a szemhez vezető idegeket, aminek eredményeképpen az akromegáliában szenvedő betegeknél gyakorta jelentkezik látótérkiesés és diplópia, azaz kettős látás. Miért vezette Góliátot egy szolga a völgykatlanba? Mert a filiszteusnak szüksége volt valakire, aki mutatja neki az utat. Miért mozgott Góliát olyan lassan? Mert a környező világot csak homályosan látta. És miért tartott neki ilyen sokáig, hogy megértse, Dávid felrúgta a párviadal szabályait? Azért, mert csak akkor figyelhette meg alaposabban ellenfelét, amikor már egészen közel ért hozzá. „Gyere csak ide, hadd adjam testedet az égi madaraknak és a mezei vadaknak!” – rivall Góliát Dávidra, és ez a felszólítás utal sebezhetőségére. *Ide kell állnod elé, másként nem tudok lesújtani rád.* És akkor még ott van a helyzetfelismerés teljes hiányáról árulkodó felkiáltás: „Hát kutya vagyok én, hogy bottal jössz ellenem?” Dávid súlyos fenyegetésként közeledik felé, Góliát viszont csak a személyes sérelmére tud gondolni.

Az izraeliták a magas hegygerincről egy félelmetes óriást láttak, holott Góliát valójában gyenge volt – legfőbb gyengesége pedig ugyanabból fakadt, aminek roppant

méretét köszönhette. Az esetből leszűrhetünk egy fontos tanulságot az óriásokkal vívott küzdelemre nézve. A hatalom és az erő gyakran csupán megtévesztő látszat.

Dávid, bátorságától és hitétől feltüzelve, rárontott Góliátra. Góliát vak volt a közeledtére – azután pedig egykettőre a földön találta magát, mert túl ormótlan, lassú és szűk látókörű volt, semhogy felismerje, az esélyek ellen fordultak. Mi pedig az azóta eltelt hosszú évek során mindvégig tévesen meséltük ezt a történetet, és a hozzá hasonlókat. Ebben a könyvben azt szeretném bemutatni, hogyan értelmezhetjük őket helyesen.